Üksik nummer maksab 30 penni.

Maaliit

Eesti Maarahwa Liidu häälekandja.

Ilmub 6 korda nädalas.

Tellimisehind
saatmise kuludega (postiga):
1 kuu pääle tellides 5 marka — penni
2 „ „ „ 10 „ — „
3 „ „ „ 15 „ — „
Ise ära wiies (prestita):
1 kuu pääle tellides 4 marka 50 penni
2 „ „ „ 9 „ — „
3 „ „ „ 13 „ 50 „

Kuulutuste hinnad:
Kuulutustekülgel nonpareille-rida 50 penni, lehe essotsas 1 mark, teistes kohtades kokuleppimise järele.

Toimetus ja talitus
on Tallinnas, Laial uul. 5. Talituse äritunnid on kella 9 hom. kuni kella 6 p. l. Päätoimetaja tõnetunnid kella 4—6 p. l.

Telefon: toimetus 312.
erakonna keskbüroo 496.

№ 71 Pühapäewal, 30. märtsil 1919 II aastakäik

Meie wäed Petseri jaama ühes alewiga ära wõtnud, Marienburi linnale suurtükkidega tuld annud, Koiwa jõest üle läinud, Heinaste alewi ära wõtnud.

Waenlase kallaletungimised Jamburi ja Heinaste sihil tagasi lööd nud.

Ametlik aruanne Narwa pommitamisest.

Poola wäed enamlasi täielikult löönud ning Grodno ja Pinski ära wõtnud.

Ungari uus walitsus käib Wene eeskuju järele. Liitlaste wäed teele asunud Ungari wastu.

Saksamaal töästuse ettewõtetes pool osa puhtast kasust töölistele; 6-tunniline tööpäew söekaewandustes.

Töästuse nõukogu Inglisemaal.

Wiinamüügi keeluseadus Norras rahwahääletamisele.

Kahesugune mõõt.

Rahwaerakonna Põhja-Eestimaa häälekandja „Tallinna Teataja" awaldab täis sügawat kõlblist meelepaha ühe hiljuti ilmunud Maaliidu walimiseelse kihutuslehe sisu, milles Rahwaerakonna ebatõelised pealekäimised meie erakonnale on awalikuks tehtud ja — õige nimega nimetatud. Auwäärt häälekandja ei lausu muidugi sellest sõnagi, et selle lendlehe ilmutamiseks on põhjust annud Rahwaerakonna tegelaste Adam Bachmanni, Birki ning teiste wähemate suuruste ülesastumised awalikkudel koosolekutel, kus need herrad on püüdnud meie erakonda igapidi kahtlustada, maha teha ja tema kohta kõige pöörasemaid ebatõelisi kuulujutte laiale laotada. Leht leiab selles, et need sepitsused awalikult Rahwaerakonna waledeks on tembeldatud ja ka selle õige nimega on nimetatud, lubamata wõitlusewõtet ja nimetab koguni seda lendlehte Maaliidu haisupommiks.

Niisugune neitsiline puhtus kihutusetöö alal on ju tõepoolest wäga kuduwäärt asi, kuid kahjuks näitawad meie tõeolud et see tundmus mitte eht ei ole, waid ainult silmakirjalik kõlbline meelepaha. Sest kui leht oma sündsusemõistete hindamises tõesti järjekindel tahab olla, peaks tema kõige pealt oma enese weergusid waljumalt tsenseerima, weel rohkem aga oma Lõuna-Eestimaa parteikaimu „Postimehe" südametunnistuse pihta koputama. Et ka wiimane „käest ära läinud" erakondi sajatab ja neile higipalgel woorust õpetab, ise aga ühes oma kõige wägewamate tuusadega wõitluse abinõude ja wiiside waliku juures mitte üleara häbelik ei ole, peab oletama, et Rahwaerakonna ametlikud keskkohad kahesuguse mõõduga kõlblust hindawad.

Aga see on ju wiimase weerandsaja aasta jooksul alati nii olnud ja traditsioniks kujunenud nende ringkondade juures, kust praegune Rahwaerakond on wälja kaswanud. Need ringkonnad on endid alati Eesti elu ainuõiguslisteks esitajaiks lugenud ja igaühte, kes selle dogma juures wähegi kahelda julges, rahwawaenlaseks tembeldanud, kelle materdamiseks kõik wõitluseabinõud pühad ja lubatud olid.

Ja et ka praegused ajad nut tuulehoogu sellesse õhkonda ei ole suutnud tuua, seda näitawad meile „Postimehe" wiimased numbrid nii üllatawalt selgelt, et selle juures mingit kahtlust enam ei wõi olla. Kui see toon ja wõitlusewiis, mis selle lehe weergudel uuesti on tarwitusele wõetud, weel weidi eeneb, siis jõuame jälle nende õudsate aegade juure tagasi, kui politiliste wastaste eraellu ja magamisetuppa tungiti ja neid kõige alatumates ja kuritahtlikumates tegudes süüdistati. Iga põhjusmõte ja wool, mis dogmaga kokkukõlas ei seisnud, oli ju iseenesest kuritahtline, ei olnud siis enam tarwis mõtte wastu wõidelda ehk tema eluõiguse üle pead murda, waid mõttekandja ise oli ju loomulikult kuritahtiine olewus, keda tuli kahjutaks teha ja häwitada. Ja sellest seisukohast wälja minnes hindawad weel praegu Rahwaerakonna suured waimud ja nende järele ka wähemad kõiki politiliſi sündmusi, — wähemalt Eesti kodanlises ilmas.

Oma „Postimehe" 60. numbris awaldatud juhtkirjas „Töe pärast" ei wõta J. Tõnisson sugugi waewaks Kristliku Rahwaerakonna teklimise põhjustesse sügawamalt tungida ehk tema eluõigust lähemalt kõne alla wõtta. Juba selle partei asutamine iseenesest on kuritegu, iga kuriteo juures tulewad aga ka selle süüdlased päewawalgele tuua ja neile teenitud karistus osaks saada lasta. Neid ei wõeta käsile mitte ainult nende eneste süüteo pärast, waid ka oma naiste, laste ja ämmade pattude eest peawad nad wastutama, just kui endisel heal ajal. Ja lõppude lõpuks jõuab wali kohtumõistja otsusele, et Kristliku Rahwaerakonna ilmalikud lipukandjad ühe sõnaga **raswaläinud jäärade** hulka kuuluwad. Tõepoolest, süse hoop, millega wastane pihuks ja põrmuks lüüakse. Mis ütleb oma ülemjuhi süseduse kohta „Tallinna Teataja", tal on ju nii õrnad ergud, et ta Maaliidu „haisupommi" juures kõlblisesse minestusesse langes.

Weel selgemalt awaldab J. Tõnisson oma seisukohta järgmises juhtkirjas „Eesti riiklus ja Maaliidu waim", mis „Postimehe" 61. numbris on ilmunud. Ka selle erakonna asutamine on kuritegu, millega 1917. aastal Põhja Liitimaa Keskseltsi asjaajaja oma all seiswate agronomide, kontroll-assistentide ja muude põllutöö ametnikkude abil toime sai ja „riigi ja ühiskonna kulul kawalasti" politiliſe erakonna asutas. Ei sõnakestki sisuliselt selle erakonna— oletame ka kahjulikkudest — eesmärkidest ja sihtidest. Ainult õõnsad sõnad, et selle erakonna „waim" on halb, sest „ta rikuks ära Eesti riikluse ilusad eelduſed" ja kui ta „oma tiibu takistamata saaks edasi lehwitada, siis töuseks sellest Eesti riikluse tulewikule tõsist kahju".

Ikka ja alati, nagu ennegi ainukene tõestus, mille lõpulauseks on „Allah on jumal ja Muhamed tema prohwet, ning ei ole teisi prohwetid tema kõrwal." See on usuline dogma ja need, kes selle juures julgewad kahelda, on kurjategijad.

Et aga just niisugune sallimatus teisiti mõtlejate wastu ja sarnane wõitlusewiis. millega oma politiliſi wastaseid püütakse maksku mis maksab surnuks, olgugi, kirjutada, Eesti riikluse „ilusaid eelduſi" kõige rohkem rikub, seda tõsisemalt arwesse wõtta loeb J. Tõnisson ülearuseks.

Ja lõpuks ei saa meie J. Tõnissonile etteheidet tegemata jätta, et tema liig kergemeelselt süüdistusi tõstab, ilma et temal selleks küllalt põhjusi oleks. Temale, kui Saksa okupatsioni ajal kodumaalt eemal wiibijale, ei wõi tolleaegsed olud muidugi mõista mitte küllalt tuttawad olla, kuid oma politiliste sõprade poolt oleks ta pidanud enesele neid igaküigselt selgitama laskma. Siis ei oleks ta ka, nagu tema seda oma juhtkirjas teeb, Maaliidu juhtiwaid mehi süüdistanud, et nad siis „kui Saksa okupatsioniwõimud kõikide hingelõõri kinni tõmbasid, et raske oli hingata, oskasid olukorda oma asja heaks õige järjekalt ära kasutada." Siis oleks tema wähemalt teadnud, et „Maaliidu juhtiwad mehed" ühes tema eneste sõpradega tol raskel ajal meie rahwa wägistamise ja tema organiseeritud elu lõhkumise wastu wõitlust pidasid.

Kui J. Tõnisson Maaliidu häälekandja laialisaatmisest Saksa komandantide kaudu köneleb, siis on temale wist tema oma meeste poolt seletamata jäetud, et Maaliidu juhtiwatel meestel ja ajalehe „Maaliidu" toimetusel selle laialilaotamise põhjustega mingit ühendust ei olnud. Kuid weidi naljakalt mõjub, kui Rahwaerakonna juht „Maaliidule" tahab etteheiteid teha ilmumise pärast Saksa okupatsioni ajal, kuna tema oma ihuleht selsamal okupatsioniajal kirjatüki awaldas, kus teda — J. Tõnissoni — Inglise teenistuses seiswaks õnneotsijaks nimetati ja Rahwaerakonna praegune teine häälekandja, „Tallinna Teataja" tolsamal ajal esimesena Eesti lehtede seast „awaldamiseks saadetud" artikli ära trükkis ja weel artikli, milles kõiki Eesti iseseiswuse pooleshoidjaid niisamasugusteks Inglise rahaga äraostetud õnnekütideks sõimati.

Igatahes suutis „Maaliidu" toimetus kõige raskemast surwest hoolimata wähemalt sedagi ära hoida, et tema oma weergudel meie rahwa paremaid poegi mitte teotada ei lasknud.

Kuid ka nendes süüdistustes awaldab ennast jällegi kahesugune mõõt.

G. W.

29. märtsil 1919.

Lääne-Europa riikide ametlik kaubandusliſe läbikäimise õigus Eesti riigiga.

Kaubanduse- ja töästuseministerium teatab Londoni Eesti saatkonna telegrammi põhjal:

Liitriikide blokadi-komisjoni esimees Wil. Finlay on Londoni Eesti saatkonna esimehele Piipile seletanud, et lähemal ajal ametlik kaubandus Eestimaaga algab blokadi-kitsenduste kõrwaldamisega. Teatawasti ei lubatud senini erakaupasid ja postisaadetusi meie maale saata. Walitsuse poolt tellitud kaupade wäljawedu lubati erandina.

Läbikäimise tingimine on: et wäljamaa wäljaweolubad kontrolli mõttes antaks meie walitsuse nimele, mispärast ka erafirmad kaupade tellimise puhul peawad wäljaweo-luba nõutama meie walitsuse kaubandusliste agentide läbi, kes juba töötawad Londoni saatkonna juures. Teistes riikides talitawad wastawaid toimetusi konsulid ja riigi esitajad.

Samuti peab kõikide wäljaweetud kaupade eest saadawate maksude kättesaamine sündima walitsuse agentide läbi, kusjuures kauba omanikkudele — eksporteerijatele summad makstakse riigirentei poolt wälja siin, kui teisiti ei ole kokku lepitud.

Tegelikult tuleb kauba tellijal lizenz-komisjoni palwekirjas otsekohe paluda kaubanduse- ja töästuseministeriumi wäljamaa wäljaweo luba nõutada.

„GRAND MARINA" eeskawa 4. küljel.

Häaletajad, pidage meeles:

Maaliidu kandidatide nimekiri on nüüd № 5,

aga ei mitte № 7, nagu läinud aasta walimistel. Nimekirjas № 7 kandideeriwad tänawu Maaliidu wastased ja põllumehed ei tohi mitte oma wastaseid toetada.

Maaliidu Keskbüroo.

Nõutage Maaliidu lendlehti!

Asutawa Kogu walimiste puhuks on Eesti Maarahwa Liit hulga ilusaid mitmewärwilisi **seinaplakatid, raamatukesi ja lendlehti** Liidu eeskawa ja tähtsuse selgitamiseks lasknud trükkida. Liidu poolehoidjad ja osakonnad peaks neid trükiasju Liidu kohaliku maakonna-linna walimisebüroost enestele wiibimata muretsema ja ümbruskonnas agarasti laiali laotama.

Nõutage Maaliidu kihutuskirjandust!

Maaliidu Keskbüroo.

Nimetatud kord on üleüldiselt maksew kõikide liitriikide kaupade wäljaweo juures.

Wäljakohtutest.

Riigi Teatajas nr. 19 ilmus pikem määrus wäljakohtute üle, millest mõned wäljawõtted toome.

Kui kaugele ulatab wäljakohtu tegewus?

§ 3. Wäljakohtu tegewus ulatab üle terwe raioni, mis on wastawa wäeüksuse asukohaks ja tegewuse piirkonnaks.

Kes antakse sõjawäelastest wäljakohtu alla?

§ 4. Wäljakohtu alla antakse:

1) reamehed ja eraisikud polguülemate läbi, ehk kellel wiimastega ühesugused õigused;
2) nooremad ohwitserid (oober-ohw.), diwisiülemate läbi, ehk kellel wiimastega ühesugused õigused;
3) wanemad ohwitserid (staabi-ohw.) wäerinna ülemate ja nende isikute läbi, kellel wäerinna ülemaga ühesugused õigused;
4) polguülemad, isikud, kellel polguülematega ühesugused õigused ja kõik kõrgemad sõjawäe ülemad — sõjawäe ülemjuhataja läbi.

Millal antakse isik wäljakohtu alla?

§ 6. Wäljakohtu alla antakse sõjawäelased ja eraisikud siis, kui kuritegu päewaselge on ja eeluurimist ei nõua. Tarwitseb aga kuritegu ja süüdlaste süü selgitamine eeluurimist ehk niisugust eelkuulamist, mis kauem kestab, kui § 5. ette nähtud, (üks öö-päew), siis ei allu asi wäljakohtule, waid hariliku korra järele wastawale kohtule.

Kas inimesel on õigus ennast wäljakohtus kaitsta?

§ 9. Kohtualusel on igal tingimisel õigus wäljakohtus ennast kaitsta, enesele kaitsjat wõtta, ehk kohut paluda temale kaitsjat määrata, mida kohus tingimata peab täitma. Kohus peab iga kord kohtualusele meele tuletama tema õigust enesele kaitsjat wõtta, ehk kohust paluda seda määrata.

§ 11 põhjal on wiimane sõna igal tingimisel kohtualusel ehk tema kaitsjal.

Kes kinnitab wäljakohtute otsused?

§ 14. Wäljakohtu otsused pandakse ajawiitmata peale kohtus kuulutamist ülemale ette, kelle päewakäsuga süüalused kohtu alla antud.

§ 15 ütleb, et surmaotsused tulewad ikka kinnitamiseks ette kanda wäerinna ülemale ehk wägede ülemjuhatajale.

Mis põhjustel wõidakse wäljakohtute seadusejõusse astunud otsused uuele läbiwaatamisele wõtta?

Selle üle loeme määrustest järgmist:

§ 17. Seadusjõusse astunud wäljakohtu otsuste uuesti üleswõtmise palwed otsustab kõrgem riigikohus. Palweid wõiwad sisse anda: sõjawäe ülemus, kes süüaluse wäljakohtu alla andis, prokuröri esitajad, süüalune ise, tema sugulased ja hõimlased. Asja uuesti üleswõtmise seaduslikkudeks põhjusteks loetakse:

1) mitme isiku süüdimõistmine kahe ehk rohkem kohtuotsusega ühe ja sellesama kuriteo eest, kus selge on, et kui üks süüdimõistetutest on kuriteo korda saatnud, siis teised seda mitte teha ei wõinud;
2) süüdimõistmine inimese tapmise eest, kes pärast elus leitakse, ehk mõne teise kuriteo eest, mis üleüldse korda ei ole saadetud, nii ka tõenduste awaldumine süüdimõistetu süütuse ehk ülemäära karistuse kandmise üle kohtueksituse läbi;
3) dokumentide ebaehtsuse ehk walekaebtuse awaldumine, mille peal kohtuotsus põhjenes;
4) kohtulikult tõestatud kohtunikkude omakasupüüdlised ja isiklised põhjused selles asjas, mille uuesti üleswõtmist palutakse.

§ 18. Wäljakohtud määrawad süüdlastele kuritegude eest süü raskuse järele wangiroodu, sunnitöö ehk surmanuhtluse.

Missuguste süütegude eest langewad inimesed wäljakohtute alla?

§ 19. Wäljakohtu alla langewad:

1) kõik salakuulajad ja teised waenlase agendid, kes Eesti wabariigi wõimupiirkonnas waenlase ülesandel tema kasuks töötawad;
2) kõik, kes awalikku mässu Eesti wabariigi ja tema walitsuse wastu tõstawad, ehk mässule õhutawad;
3) kõik, kes Eesti wabariigi ja tema walitsuse üle kuritahtlikult kuulujutte ehk waleteateid laiali laotawad, mis kabuhirmu (paanikat) wõiwad sünnitada;
4) kõik tapjad, põletajad, röövijad, riisujad ja wägistajad;
5) kõik, kes sõjawäelisele tegewusele, edasiliikumisele, warustuse ja moona muretsemisele, sidede pidamisele takistusi teewad, ehk kes kõlbmataks teewad sõjawäe warustuse ja kaitse abinõusid ehk toidu ja moona tagawarasid;
6) kõik, kes kuritahtlikult häwitawad ehk rikuwad: weewärkisid, sildasid, tammisid, weesaamise kohti, kaewusid, teesid ja muid abinõusid, mis määratud liikumise jaoks;
7) kõik, kes kuritahtlikult häwitawad ehk rikuwad: a) telegrahwi, telefoni ehk muid abinõusid, mida tarwitatakse teadete edasiandmiseks; b) raudteesid ja raudtee liikumise abinõusid ehk hoiatus-märke, mis rongide ehk laewade hädaohuta liikumiseks seatud;
8) kõik, kes tungiwad tunnimehe ehk sõjawäe karauli kallale, sõjariistus wastuhakkajad sõjawäe karaulile ehk sõjawäe ja miilitsa wõimudele;
9) kõik wäejooksikud, wäeteenistusesse kutsumise käsu täitmata jätjad ja kõik sõdurid käsu täitmata jätmise pärast. Wäejooksikuks loetakse iga rahwawäelane, kes oma wäeosast ehk wäeliinilt lahkub ilma ülema lubata.

„Kosjaleht" nr. 3

on wärwitrükis ilmunud.

Hind 80 penni. Nõudke igalt poolt.

Soowin osta ehk rentida

weski kohta

weejõul käiwat, masinatega ehk ilma, kus ka ehitada wõib. Teatada: Pärnu kreis, Abja-Sarja Samla.
W. Sellting.

Walitsuse määrused ja teadaanded.

Wiljandi eeslinnade ühendamise asjus linnaga.

1. Wiljandi ja Pärsti walla piirkonnast

Erakonna teated.

Maaliidu Tartu maakonna kongress

peeti neljapäewal, 27. märtsil Tartus ära. Kongressile oli wallaosakondade poolt ootamata rohkel arwul saadikuid ilmunud, mis selget tunnistust pakkus, et põllumehed käesolewast ülitähtsast ajast aru saawad ja ükstõikselt politilise elu arenemist pealt watama ei jää.

Kongressil oli esitatud 27 Tartumaa Maaliidu wallaosakonda, missugust esitust pea üle-tartumaaliseks tuleb lugeda, sest mitmed wallad, kes oma saadikud Tallinna kongressile olid läkitanud, ei olnud nüüd maakonna kongressile oma esitajaid loomulikult saatnud, et kõike jõudu korraldamise tööks koha peal ära kasutada.

Kongressi juhatajaks walisid koosolijad A. Tupits'e, protokollikirjutajaks A. Laas'i.

Kongressi awades pööras senine Tartu maakonnakomitee esimees A. Tupits kokkutulnud saadikute poole lühikese kõnega, kus ta wiimasest kongressist (15. dets. 1918) tänini möödaläinud aega Tartumaa põllumeeste ja eriti nende politilise korralduse, Eesti Maarahwa Liidu elus waatles. Rasked on need 3½ kuud Tartumaa põllumehele olnud. Enamlaste hirmuteod olid just meie wäikepõllumehe, kui kõige südikama Eesti iseseiswuse kaitsja wastu sihitud. Nii mitmed nendest langesid enamlaste weretöödele ohwriks, waranduslisest kahjust kõnelemata, mis maa röõwwägede poolt kannatas.

Enamlaste sissetungimise läbi lõpes ka Maaliidu tegewus Tartumaal, mille täie hooga alustamise juure just taheti asuda. Tartumaa erakonna juhtiw asutus maakonnakomitee ei saanud ka töösse astudagi, sest sõja tõttu said asja eesotsas seisjad kodumaal laiali pillatud.

Kuid tuli ei ole kustunud. Ta hõõgub edasi ja suudab isegi lõkkele lüüa, nii kui kongressile kokkutulnud saadikute rohkearwuline hulk seda näitab. Tarwis on ainult tööd ühtlase plaani järele kindla käega juhtida. Kongress peab mõtteid awaldama, kuidas edaspidi tööd jatkata.

Esimese päewakorrapunktina otsustab kongress aruande Tallinna ülemaalisest kongressist ära kuulata. Elawa tähelepanemisega kuulawad saadikud A. Tupits'e poolt ettekantud muljeid Tallinna kongressist ja otsust, mis kongressil põllutöö, kaubanduse ja tööstuse edaspidise soowitawa arenemise kohta wastu wõeti.

Peale seda astub Dr. Raamot pikema kõnega üles, kus ta seletuse annab, miks Eestis kui põllutööriigis põllutöökoja asutamine hädapärast tarwilik on.

Järgmisena tuli Asutawa Kogu walimisteeelne kihutustöö tegemise küsimus harutamise alla, kus kongressil wiibijad haruldast waimustust kawatsetud sihtide kättesaamiseks oma kaasabi lubamisega üles näitasid.

Walimised. Uude maakonnakomiteesse waliti esimeheks põllumees J. Zirk, abiks põllumees M. Mellner, kassapidajaks põllumees P. Fuchs, kirjatoimetajaks A. Laas, ilma ametita komiteeliikmeteks apteker A. Pedel ja põllumees M. Kiirats. Rewisjoni komisjoni waliti hrad Soo, Laurits ja Suits.

Läbirääkimiste all tõid Lõuna-Tartumaa põllumehed ette, et talumeestel wiimastel päewadel liikumise wõimalus kirjeldamata raskeks on tehtud. Et paari naela wõid linna müügile tuua, tuleb 20 wersta kaugusest wahel hoopis teisest küljest komandandilt luba wõtta. Komandandid annawad aga igal puhul luba neile wälja, kellel wallawalitsuse nõusolemine lubasaamiseks olemas. Liikumine on praegu maal täiesti wõimataks tehtud.

Kongress otsustab keskkomiteed paluda, et wiimane walitsuse ees sammusid astuks, et sõidulubade saamisel frondi piirkonnas jälle wana kord maksma pandaks, see tähendab, et lubade wäljaandmine oma maakonnas liikumiseks wallawalitsuste hooleks jäetaks, nii kui see enne oli.

6-tunnilise töö järele lõpeb kongress.

Jällenägemiseni Tallinnas pühade ajal!

Häädemeestelt. Pühapäewal, 23. märtsil pidas Häädemeeste walla Maaliidu osakond kohalikus wallamajas oma kihutus koosolekut. Maaliitlasi külalisi oli kolm: Laarmann, Leit ja Kõiwa koosolekule ilmunud, kuna Tööerakonna poolt N. Talts üles astus.

Kõik maaga- ja maatamehed olid sõnadest wäga waimustatud ja tunnistasid need mõtted omaks, ainult üksikud „sotsid" näisid Tööerakonna poole kalduwat.

Koosolekul wiibis ka keegi waese rahwa kasude kaitsja — temast edaspidi mõni sõna huwitawamat, milles selle mehe waeste kasude kaitsmine seisab.

---

wälja eraldada ja linna piirkonna külge liita järgmised Wiljandi linna külje all olewad alewid ja maakohad:

1) Wiljandi walla küljest — Kiwistik ühes mäepealse raioniga, Uus uulits, Tallinna uulits ühes tema poolt Riia maanteele wiiwa teega ja Wiljandi mõisa hoonetega ning surnuaia ja waksali wahene raion;
2) Pärsti walla küljest — Köstrimaa ja Kiriku küla (õpetaja maa).

2. Ühendatawad alewid ja maakohad 1919. a. algades kõikidest maksudest ja kohustustest wabastada, mida nad maakondade ja waldade kasuks senini kandma pidanud, ja nende peale linna kohta käiwad maksude seadused ja määrused laiendada.

Märkus. Linna külge liidetawate alewite ja maakohtade elanikkude poolt maakonna ja waldade heaks 1919. a. eest makstud liikumata waranduste kui ka tööstus- ja kaubandusettewõtete pealt wõetud awalikud maksud on maakonna ja waldade poolt linnale edasi anda.

3. Linna piirkonda ülewiidawate liikumata waranduste kohta nende praeguste omanikkude ja pidajate seaduslisel teel omandatud õigused endistel alustel makswaks jätta.

4. Linna külge liidetawates maakohtades ja alewites senini makswad kodanlise õiguse määrused maksma jätta.

5. Linna külge liidetawate alewite ja maakohtade elanikud omandawad wallanõukogude walimisest osawõtmise õiguse asemel Wiljandi linna walimistest osawõtmise õiguse.

6. Wiljandi linna wolinikkude arw 28 peale kindlaks määrata.

7. Siseministrile ülesandeks teha Wiljandi linna uute piiride kawa wälja töötada lasta.

Peaminister: K. Päts.
Siseminister: August Peet.
A. W. asjade walitseja k. t.: Th. Käärik.

Määrus wäikekohapidajate rendilepingute pikendamisest.

§ 1. Kõik rendilepingud loetakse rentniku soowil ühe aasta peale pikendatuks, kui need lepingud on tehtud põlluharimise otstarbeks kasutatawate ja mitte üle 50 tiinu suurte maatükkide kohta wäljaspool linnade piire ja kui nende lepingute tähtaeg tänawu 1918/19 majanduslise aastaga lõpeb, kas lepingu sisu, ehk ülesütlemise põhjal.

§ 2. Kui § 1. põhjal pikendatud rendilepingu järele awalikud maksud on rendiandja kanda, siis wõib tema 1919/1920 majanduslise aasta jooksul rendile antud maatükki koormawatest awalikkudest maksudest rentnikult tagasi nõuda nii palju, kui need maksud rendilepingu tegemise ajaga wõrreldes suuremad on. —

Peaminister: K. Päts.
Põllutööminister: O. Strandmann.
A. W. asjade walitseja k. t.: Th. Käärik.

Wäljamaalt.

Wene enamlaste suured sõjaplaanid.

„Berl. Tagbl." kirjutab: Nagu Times Helsingist kuulnud, on Moskwa walitsus Trotski peakäimisel punasele kindralstaabile käsu annud wõimalikult ruttu kawa kokku seada 150.000-mehelise sõjawäe asutamiseks, et selle sõjawäega aprilli- ehk mai-kuul Saksamaale tungida, Poola- ja Kuramaa kaudu. Selle sõjawäe peaülesandeks peab olema spartaklasi Saksamaal toetada ja Wene sõjawange, keda seal 100 000 meest, wabaks teha, olgu kallaletungimiseks olgu kaitsmiseks liitlaste wastu.

Saksamaalt.

Kopenhagenis, 28. märtsil STT. Politikenile teatatakse Weimarist: Marshall Fochi wolinik kindral Nudant on Saksa walitsusele wäga terawasõnalise ultimatiumi saatnud, milles nõutakse, et Poola sõjawägsid lubataks Danzigis maale tulla. Walitsus on keeldawa wastuse annud ja maale tulemiseks mõnda teist Balti sadamat pakkunud. Kui Poola sõjawäed Danzigis maale peaksid tulema, on kohalikkude elanikkude ja poolakate wahel kokkupõrkamist oodata. Seda tähele pannes ei wõta Saksa walitsus wastutust tagajärgede eest oma peale.

Berlinis, 27. märtsil. STT. Berlini tulnud teadete järele on töölised Ruhri söekaewanduse piirkonnas 6-tunnilise tööpäewa tarwitusele wõtnud. Paljudes naabruse kaewandustes on streik alganud — nõutakse 6-tunnilist tööpäewa. Mõnedes kaewandustes on jälle kaastundmuse streik wälja kuulutatud. Wittenis on täna hommikul üleüldine streik wälja kuulutatud. Töölised nõuawad politsei ja kaitseliidu ärawiimist.

Weimaris, 27. märtsil. STT. Asutawas kogus wõeti eile seaduseprojekt wastu, et niihästi üksikute isikute kui ka aksia-seltside ettewõtetes, kellede teenijate arw üle 50 on, jagatakse aastane puhaskasu pooleks ettewõtjate ja teenijate wahel. See seadus on maksew kuni 1930 aastani.

Ungarist.

Kopenhagenis, 28. märtsil. Budapesti ametlikud teated kõnelewad, et uus walitsus kõigiti Wene eeskuju järele toimetab. Algati teatri ja abielu uuendusega, tahetakse ka majasid natsionaliseerida. Elanikud jaotatakse toitmise suhtes kategoriatesse. Asutatakse tribunalisid, mille kätte üliloomulikult suur wõim antakse. Uuenduste hulgas on ka mõned terwema loomulisemad, nagu aadeli aunimede, aumärkide ärakaotamine. Karolyi wenda wangistati kui kontrrewolutsionär.

Kopenhagenis, 28. märtsil. Lenin saatis Bela Kunile telegrammi järgmise küsimusega: Palun mulle teatada, missugused faktilised tagatised on Teil selleks, et uus Ungari walitsus tõepoolest on kommunistlik, mitte aga lihtsalt sotsialistlik, s. o. sotsialäraandlik? On kindel, et Ungari rewolutsion, kui iseäraliste tingimuste tagajärg, lõksuks saab, kui ta ainult Wene taktikat üksikasjus jäljendab. Selle wea eest hoiatan ma.

Budapesis, 27. märtsil. Liitlaste wäeosad on Fiumest ja Bukarestist Ungari poole wälja marssinud.

Poola wäed Grodno ja Pinski ära wõtnud.

Kopenhagenis, 28. märtsil. Warssawist telegrahweritakse Havasile, et Grodno on Poola walitsuse käes. Punane wägi on täieltkult lööbud. Poolakad wõtsid Pinski ära. Enamlased jätsid põgenemisel maha suure hulga suurtükke, kuulipildujaid ja woodinõusid, peale selle komissariadi kassa poole miljoniga. Pinskis organiseeriti miilits wenelastest, juutidest ja poolakatest.

Rahukonwerentsist.

Londonis, 27. märtsil. STT. „Pall Mall Gazettele" teatatakse Parisist: Clemenceau, Lloyd George, Wilson ja Orlando harutawad praegu eelrahu tingimisi. Eelrahu tingimised saawad küllalt laiad ja täpipealsed olema, et nende abil rahu wõidakse alal hoida. Rahutegemist kiirustab iseäranis sõjawägede kodutung, korralik kaubawahetus ja toiduainete muretsemine. Eelrahu peapunktidest wõiks nimetada: Kaitse murutjemine Prantsusemaale, iseäranis põhja rajal, tugew Italia ja Poolamaa asutamine ning sarnase rahwasteliidu loomine, kes niihästi ainelisel kui ka moralilisel jõuab maailmarahu alal hoida.

Italiast.

Kopenhagenis, 28. märt. Roomast teatatakse, et jutud rewolutsioniliste liikumiste üle Italias täieliktult ilma põhjata on. Neid jutusid laotatakse seks laiali, et Italia wastu umbusaldust ja waenulikku meelrolu elule kutsuda.

Tööstuse nõukogu Inglisemaal.

Kopenhagenis, 28. märtsil. Londoni teadete järele on Inglismaal streigi hädaoht möödas. Nii kui waremalt kaewanduste töölised, nii on nüüd ka raudtee töömehed walitsuse wahetalituse wastu wõtnud.

Walitsuse poolt wõeti suurejooneline tööliste politika ette. Asutatakse jäädaw rahwuslik tööstuse nõukogu, mis 200 tööliste edustajast ja 200 tööandjate edustajast koos seisab. Nõukogu walib mõlema poole 25 liikmest komisjoni, mis kõik eeltööd teeb. See tööparlament peab walitsust igas harutusel olewas küsimuses nõuandwalt aitama. Wiiakse läbi ka maksimal 48-tunniline tööaeg, mitmesuguste lähendamise wõimalusega ja üleüldise minimum palga äramääramisega. Ka muu tööaitse töötatakse põhjalikult läbi.

Kodumaalt.

Läänemaalt.

Kasarilt. Röõwlid läbi otsijateks. Hiljuti tungisid Kloostri kogukonnas Sotsi sauna sõriistus mehed, kus nad endale alguses püüdsid nägu anda, nagu otsiksid sõjawäejooksikut taga. Kui neile seletatud, et talus kedagi niisugust isikut ei ole, hakanud nad läbi otsima. Pererahwas saanud aru, et siin röõwlitega tegemist on. Kui riisujad teise tuppa läinud, põgenenud perenaine ühes lastega laudile, kuhu nad endid heintesse peitnud.

Sealt nad neid üles ei leidnud, ehk küll taga otsitud. Ainult wana sulane jäänud toas riisujate kätte. Röõwlid murdnud kõik kapid ja sahtlid lahti, wiinud raha ära, mille hulgas ka kuld- ja hõberaha olnud. Ka aidast, mille ukse nad maha löönud, wiidud hulk kraami ära.

Arwatakse, et siin suurema riisujate salgaga tegemist on, sest lühikese aja jooksul on see siinpool juba 4 suurem wargus. On ka mõned isikud kahtluse all ja üks L. nimeline mees Riudest ka kinni wõetud, kuid ta ei ole weel ennast süüdlaseks tunnistanud.

Alatu wõitlusewiis.

Maarahwa Liidu Lääne maakonnakomitee palwe peale lubas peaminister Konstantin Päts pühapäewal, 30. märtsil Haapsalusse kõnelema tulla. Sellekohased teadaanded kleebiti Haapsalus 25. s. k. p. üles. Imekspanemise wäärilisel wiisil wõis teisel hommikul sajast üleskleebitud kuulutusest ainult 3—4 tükki weel leida, niiwõrd põhjalikult olid need kuulutused maha kisutud. Selle wiisi töö kordasaatjad teeniwad tõige suuremat põlgtust ära: nad ei ole seda wäärt, et neid wabariigi kodanikkudeks lugeda. Kui need mustad töömehed aga meie politiliste wastaste ridades peaksid olema, siis wõime ütelda, et nad selle tembuga ainult oma jõuetusest tunnistust on annud. Nad kardawad, mis mitte põhjendamata ei ole, et Konstantin Päts'i kõne nende erakondade peale saatuslikku mõju wõib awaldada. Meile nad aga kahju ei ole suunud teha, sest teade peaministri külastäigu kohta käis suust-suhu ja paar tundi peale teadaannete üleskleepimist ei olnud Haapsalus ühte inimest, kes sellest ei oleks teadnud.

Wiljandimaalt.

Kööst. Kihutuskoosolekute pidamine on täies hoos. Linna kodanlased ja proletarlased ei ole sedakorda mitte maale toiduainete järele sõitnud, waid nemad julgewad arwata, et kõik pudrumäed ja piimajõed on nende käes peidetult senini olnud ja lubawad nüüd siis seda hingeõnnistust maatamehele üksteise wõidu. Esimese koosolekuga sai hakkama sotsialdemokratide partei, kelle agitator sm. Marfeld 22. märtsil Wõhmas, 23. Arusaare ja Pilstwere seltsimajades jutlustas. Esimest wäiteid kuulates tuli tunne, nagu oleks Saulusest korraga Paulus saanud. — Kõiki Eesti erakondi nimetas seltsimees enam-wähem edumeelseteks j. n. e. Kuid mida rohkem ta teadmised politilistest tarkustest lõppema hakkasid, seda enam tuli ka eesmärk nähtawale, mille pärast ta oli siia diett sõitnud, see on — Maaliidu sunamisele. Kuid mõtted ei harestanud. Ta läks tõendama, nagu oleks s.-d. need olnud, kes Eesti iseseiswuse käte wõidelnud, kuna maaliitlased midagi pole teinud jne. Nemad, sots.-demokr. olla tõsised maatamehe sõbrad, sest nad andwat maad ilma hinnata, kuid — lõpuks jutustas mees ometi ka pool-salaja, et ka nemadki maad hinnata anda ei saa, sest nad tahta mõisate wõlad, mis mitte wäiksed ei ole, ära maksta. Esiotsa toonitas seltsimees,

---

Wäärnähtused.

Toitluse keerdsõlmed.

„Hõissa! Meie talus on pühad!" Kes hõiskab nõnda raskel ajal? Eks ole nüüd, kus nälg waljusti ja walusasti meie uste pihta koputab, pühade pidamine kõikidel lõppenud? Kahwatanud näod, auku waonud silmad, tühjad kõhud, leiwatüki palumine laste suust, see kõik täidab rõõmukarika mõruda, kibeda joogiga. Kaduma peaks oma kasu tagaajamine. Südamed ja käed peaksid ühte heitma, et ühisel nõul ja jõul hädaohust pääseda!

Ja siiski: „Hõissa! Meie talus on pühad!" On üks liik rahwast olemas, kes nõnda seda waljumalt hõiskawad, mida raskemaks toitluse olud muutuwad. Need on waheltkauplejad ja hangeldajad. Tõesti, nende nisu õitseb, õitseb, et lust on. Nende lõikus on suur. Mida lahjemaks teised muutuwad, mida tühjemaks teiste taskud ja kõhud lähewad, seda paksemaks ja kehakamaks saawad nemad, seda enam paisuwad nende pungad pükste ja põue taskus. Kuula aga, kuidas nemad ise kiitlewad. Kolm noortmeest teenisid möödaläinud aastal 400 rublaga (see oli nende põhjuskapital) 12.0000 rubla kaheksa nädala jooksul. Üks Riia reis tõi ühele noorelemehele 6000 rubla puhtalt sisse. Kaupmehe sulane hakkas möödaläinud aastal Pihkwa ja Pärnu wahet sõitma ja olla sealjuures oma 50,000 rubla teeninud. Seepärast: „Hõissa! Meie talus on pühad!"

Need on ometigi olud, millega meie mitte milgi tingimisel leppida ei wõi. See mõjub otse nõndasama demoraliseeriwalt laiade hulkade peale kui joomine ja salajane wiinaajamine. Igaüks tahab kergelt ja ilma waewata wõita. Ja teiselt poolt, kuidas wõidetud, nõnda ka jälle läbi lööbud. Ühed nälgiwad ja teised priiskawad. Kas see ei loo kummaltki poolt meeleolu, mis meie riigi majanduslisele elule hädaohtlik on?

Kui meie salajase wiinaajamise wastu wõitleme, siis peame otse nõndasama tõsiselt ja energiliselt nõnda nimetatud ahelakauplemise wastu wõitlema. Ahelakauplemiseks nimetatakse seda waheltkauplemist, kus terwe rida mehi kui ahela lülid üksteise käest kinni hakkawad ja siis turule-toodawaid aineid lasewad käest kätte minna. Sealjuures tõstab igamees hinda, kuni wiimaks tarwitaja aine werehinna eest oma kätte saab. Mis läheb sellel teel näituseks kala maksma, enne kui ta tarwitaja lauale pääseb. Kas meie siis tõesti selle wastu mitte mingisuguseid mõjuwaid abinõusid ei leia? Wiinaajamine hakkab kahanema. Kas ahelakauplemine peab edasi kestma? Wast ehk mõjuks see ligi, kui meie toitluskomiteed ise suuremal arwul suhkrut, riisi ja teisi toiduaineid muretseksid ja siis wahetamise teel leiwa wastu rahwa kätte toimetaksid. Nõnda leiaksid linnalased abi, ja maarahwas jagaks hea meelega oma wiimased tagawarad neudega. — Teiselt poolt paneb imestama see nähtus, et kõikidele toitluskomiteedest ühe hinna eest leiba wälja jagatakse. Kas see ei ole ülekohus? Waene tööline maksab oma palukese eest otse niisama palju kui rikas kaupmees. Kas siis on imeks panna, et nurisemine kaswab, kaswab nii walmistajate kui ka tarwitajate seas?

Põllumees peab linna kaupmehe käest kõik määratu kalli hinna eest ostma, aga oma saadusi peab tema kaugelt alla turuhinda sellesamale kaupmehele kätte wedama. See on see asi, mis maal meeleolu kibedaks teeb. Ja waese töölise kõrwa astub rikas hangeldaja ja nõuab tshekiga leiba. See paneb esimest õigusega nurisema.

Kas wast ei oleks kohane, kui tarwitajad liikidesse jaotataks. Esimeses liigis oleksid kõik, kelle sissetulek 3000 margani ulataks. Need saaks leiba rekwisitsioni hinnaga. Teises liigis oleksid inimesed sissetulekuga kuni 6000 margani. Neil tuleks 10% ligi maksta. Kolmandasse liiki kuuluksid inimesed, kelle sissetulek 6000 margast kõrgemale tõuseks. Nemad peaksid 25% ligi maksma. Mitte ühesugust möödupuud ei tuleks tarwitusele wõtta, waid õiglast möödupuud.

Patriotismuse õilmed.

Kui raske on ometigi siin maailmas tõele jälgile saada! Päris püsti hädas oled sina teine kord, kui 2 üksteise wastu käiwat asja sinu ees on ja sina ei tea mitte, kuspool tõde on. Sai mõni kord ka laadal käia. Päris rõõm oli kuulda, kui terwed ja kui head meie hobused on. Maksa kui palju sa tahad, aga sa ei leia mitte ainsamat wigast hobust. Kui mõni ka lonkas, omanik kinnitas taewa ja põrgu juures, et see üksnes uhkuseasi oli. Oli mõni ka pime, Jumal ja kurat pidid tõendama, et see muud ei olnud, kui eksitus. Tuli sinule wana kronu wastu, pea tehti sinule selgeks, et see noor sälg oli. Tõesti pidid tahes ehk tahtmata arwama: Eestis on hobusekaswatus kõrgele järjele tõusnud. Kõik wead on kadunud ja igawene noorus on meie hobuste iseloomustawaks omaduseks saanud.

Päris teine pilt paistis hobuste rekwisitsionidel silmi. Nukraks läks meel, raskeks süda. Meie hobusekaswatus ei ole mitte punast krossigi wäärt. Mitte üht ainsamat terwet, kõlblikku hobust ei olnud leida. Üks komisjoni liige ütles, ta olla 2 nädalat järgi-mööda hobuseid wastu wõtnud ja üksnes 2 terwet hobust olla tema leidnud. Pealt näha on hobused terwed ja tublid, ka asjatundja ei leia mitte mingisugust wiga, aga omanik kutsub jällegi taewa ja põrgu, Jumala ja kuradi appi, et hobune sant on ja kuhugi ei kõlba. Ta kinnitab, asjatundja olla pime, kui tema ei nägewat, et parem jalg pahemast palsem ehk pahem puus paremast madalam on. Ma kardan, isegi kuradile läheb asi liiga kirjuks. Ka tema ei tea, mis arwata. Meie arwame, see kõik ei ole muud kui imelik patriotismuse õis. Mehed ei wõi rahulikult pealt näha, et isamaa kahju saaks.

„Dulce et der corum est pro patria mori", see tähendab „magus ja aus on isamaa eest surra". Wähemalt wanad roomlased ütlesid nõnda. Oli isamaa hädas, siis tõttasid nende noored ja wanad wälja, oma elu isamaa eest ohwerdama. Selles oli midagi suurt, midagi waimustawat ja kaasakiskuwat. See oli patriotismuse õige ilmutus.

Ka meil on ju seda leida. Ka meie keskealised ja noored astuwad wälja. Imelik on siinjuures üksnes see asjalugu, et meie seas nii palju haigeid ja tööwõimetuid leidub. Mehed tahawad tulla. Omaksed tahawad neid saata, aga tohtrid ei luba. Isamaale oleks see ju häbiks, kui mõni haige ehk töövõimetu peaks sõtta minema. Mõni mees olla tohtrile 1000 rubla pakkunud, et see hoolega isamaad selle häbi eest hoiaks. Leidub ka neid, ja õige sagedasti, kes haigusest hoolimata sõjawäkke astuwad. Nüüd ei tea, keda kiita tuleb, kas neid, kes tulisest isamaa-armastusest aetud wäeteenistusest eemale hoiawad, wõi neid, kes nii hoolimatalt sõjawäkke astuwad.

Teised jälle otsiwad niisugused kohad wälja, kus õige tublisti tööd on. Sõjaliinil, kas seal siis mõni töö on? Seal lase mõni pauk waenlase pihta ja siis siruta koiwi. Kes mees on, see sinna ei tiku. Mees otsib kantseleides omale aset. Seal on tööd, kuhu hulk mehi hädasti tarwis läheb. Kes nurisewad: seal wõida ju ka wanemad aset leida, ehk need, kes oma korda sõjaliinil on ära käinud, need räägiwad kui pimedad wärwist. Ja tõesti, hale on näha, kuidas mehed kantseleides endid isamaa eest ohwerdawad, kuidas nad endid seal tapawad. Mis peab sellest wälja tulema? Meie peame wäejuhatust paluma, et neile armu antaks. Frondilt tuleks laisklejad tagasi kutsuda, et need ka wahete wahel kantseleides raskeid päiwi näeks ja kantseleist peaks mehi frondile puhkusele saadetama. Kui frondi mehed ehk wast peaksid hädaldama hakkama, et nemad kantselei töödega harjunud pole, ärgu hooligu wäejuhatus sellest. Küll nad õpiwad! Küll häda õpetab! Teised tahawad ka mõni kord karjamaalt marjamaale! Teised teawad ka: „Dulce, et der corum est, pro patria mori". Eks?!

Tõsist isamaa sõpra panewad need imelikud patriotismuse õilmed mõtlema. Hea on, et neid meie kodumaa nurmel harwa leidub. See on umbrohi, mis niisuguseid õilmeid kannab. Umbrohi tuleb aegsasti wälja kitkuda.

Vox populi.

Nr. 5 Mispärast hääletame Nr. 5

Eesti Asutawa Kogu walimistel 1919 ainult Maaliidu nimekirja nr. 5 poolt?

Sellepärast

et Maaliidu nimekiri nr. **5** Eesti Asutawasse Kogusse eluküpseid ja wilunud ning üle Eesti tuntud, äraproowitud ja lugupeetud seaduse- ja riigiõiguse-tundjaid saadab, kes Eesti Wabariigi põhjusseadust oskawad luua; et Maaliit Asutawasse Kogusse wilunud põllumehi ja õpetatud maaolude-tundjaid rohkem saadab kui ükski teine erakond, — mehi, kes Eesti maaküsimust kõige otstarbekohasemalt mõistawad ära otsustada; et Maaliit õpetatud kaubanduseteadlasi ja osawaid äritegelasi Asutawasse Kogusse saadab, kes Eesti kauplemise-wabaduse seaduseandliselt kindlustawad; et Maaliidu kandidatide hulgas tehnika-teadlasi, koolimehi, Saaremaa ja Petserimaa esitajaid ning kõigist elukutsetest tuntud rahwategelasi on, kes oma jõu ja nõuga tahawad ning suudawad iseseiswat Eesti Wabariiki tarkade põhjusseaduste läbi kindlustada.

et peab mõisate jaotamisega kainelt talitama, — kuluks aastat kümme ära selle teostamiseks, — kaid pärast, kui armas, et see ehk ei tõmba, seletas ta, et peab nüüd kõik kohe läbi wiima, kuna Maaliit aga mõistewat ettewaatlikult toimetado. Siis rõhutas kõneleja weel, et inimesel peab oma maalapike olema, et ta teaks, mis sihil ta töötab. Tunnistas, et meie talumees, keda küll hallikś paruniks nimetatawat, ometi olewat oma higi ja werega maa mõisnikult wälja lunastanud, — pidada austades talumehe ees mütsi maha wõtma. Kuid sealsamas järgnes lause, et talud tulewad kontrolli alla wõtta, ei wõi mitte lubada, et talumees oma koha peale laenu teeb, teda pandib ehk muud sellesarnast sääl juures mõtleb.

Üleüldse sihtis kõne linnapoole, et wõimalikult palju aega wõita igasuguste ammukuuldud targutustega ja lööksõnadega, et siis „ajapuudusel" rutta lõpetada ja järgnewast „pesust" terwe nahaga pääseda. See ei õnnestanud. Talle tehti päewaselgeks, et sel ajal, kui seltsimehed „lotsid" Pärnu rannas räime sisse soolata lasksid ja Saksamaale wälja wedasid, maaliitlased Eesti iseseiswuse pärast nälja surmaga wangikodades heitlesid. Kõnelejale näidati ära, et sdem. tahawad maatameest, kes paari aasta pärast juba Eesti talunik on, ainult ninapidi wedada, tema huwisid linna wabrikutöölise omadega loomuwastaselt sidudes. Kuid meie maatamees ei tee enesele mitte kammitsat jalgu, et siis pärast selles sipelda, waid teab, kelle poolt ta hääletab. — Et seltsimeest mitte pea ei suutnud wastuwaidlejate küsimustest päästa, siis päästsid teda jalad.

Libertus.

Trahwimised maakonnas.

Wiljandi maakonna komandandi poolt on trahwitud järgmised isikud: Mart Riimann salajase õllega kauplemise pärast 1000 margaga, Jakob Tabur sellesama süü pärast 1000 margaga, Albert Laur salajase wiinapõletamise pärast 1000 margaga, Hans Mäll sellesama süü pärast 1000 margaga, Karl Tuura wiinaga kauplemise pärast 1000 margaga, Märt Tammik, Tuhalaane wallast lubata laskeriista pidamise eest 20 margaga, Märt Kiiwit, Tuhalaane wallast kroonu püssi lubata pidamise ja warjamise pärast 20 margaga, Hendrik Anti ilma lubata Wiljandisse sõitmise pärast 20 margaga, Märt Kurut sellesama süü pärast 20 margaga, Jaan Pedaja, Uue-Suislepi wallast warustuseesjade toomata jätmise pärast 50 margaga, Johan Mäggit, Uue-Suislepi wallast sellesama süü pärast 50 margaga, Hans Tõtta, sealtsamast wallast ja sellesama süü pärast 50 margaga, Hendrik Liht, Uue-Suislepi wallast sellesama süü pärast 50 margaga, Tõnis Kulli küüdikorra täitmata jätmise pärast 50 margaga, Joosep Salli, Põltsamaalt hobuste rekwisitsioni-komisjoni ette toomata jätmise pärast 25 margaga, Ewa Lutsu, Põltsamaalt sellesama süü pärast 25 margaga, Anu Torokoff kirka warjamise eest 25 margaga, Jaan Tiimanni, Põltsamalt pärit, hobuste rekwisitsioni-komisjoni ette toomata jätmise pärast 50 margaga, Jaak Oinas, Põltsamaalt, sellesama süü pärast 50 margaga, Ida Pärtelson salajase wiinapõletamise eest 1000 margaga, Aleksander Suigussaar sellesama süü pärast 1000 margaga, Mats Pärtelson salajase õlletegemise pärast 1000 margaga, Marie Ränkel, Põltsamaalt, oma hobuse rekwisitsioni komisjoni ette toomata jätmise pärast 25 margaga, Marie Adamson, Põltsamaalt, sellesamaa süü pärast 25 margaga, Mari Kärtenson salajase wiinapõletamise eest 1000 margaga.

Walga maakonnast.

Walga Soorust. Tulekahjud. 27. märtsil põles Sooru Emajõe kõrts maha. Sisse jäi 4 lehma ja 1 hobune, 3 siga, 20 kana ja lambad. Toakraami saadi osalt tulest päästa. Elanikkude kahju suur.

— **Paju mõisa** walitseja hoone põles 24. märtsil maha. Tuli läks edasi wankri-kuuri külge, mis ka maha põles.

Tartu teated.

Sakslased likwideeriwad.

Tartu Saksa seltskonnas on püüet märgata oma ettewõtteid likwideerida sest nende omanikud tahawad ära Saksamaale sõita. Müügile läheb näit. Faure kliinik. Tema alalhoidmiseks tahetakse üht aktsiaseltsi asutada. Kliiniku hind on poole miljoni marga peale määratud. Tartust pidawat lahkuma peale muude ka Dr. Meyer, endine linna sekretär Schmidt ja mitmed tuttawad Tartu tegelased.

Tartu linnawalitsus ja Asutawa Kogu walimised.

Et iga käidawama uulitsa nurgalt Tartus Maaliidu walimiseplakatid silma paistawad, siis on see rahwaerakondlised linnaisad nii wihale ajanud, et nad esimeses tuhinas miilitsalt plakatite maharebimist olla nõudnud, linnawolikogu määruse peale toetades, mille järele igasuguseid kuulutusi ja teadaandeid ainult linna kuulutusetulpadele tohib üles kleepida.

Wiimasel silmapilgul on linnaisad siiski kogemata Asut. Kogu walimisseadusest leidnud, et üleskleebitud walimiseüleskutse maharebimise eest ka pogrisse wõib minna, selle peale on nad miilitsale käsu annud niisuguse häbematuse, kui Asutawa Kogu walimistele üleskutsumise peale wähemalt protokolgi teha, mida miilits ka on täitnud.

Niisamasuguse karistamise osaliseks on ka nr. 8 kuuldawasti saanud.

Walitsus annab walimiste ajaks iseäralised määrused wälja, mille järele muidu makswad koosolekute, kihutustöö jne. kitsendused oma jõu kaotawad, et sarnase suure sündmuse kui Asutawa Kogu walimiste ajal ka tõepoolest „wabadus" oleks suusõnal ja kirjatähe kaudu politilist kihutustööd teha. Tartu linnawalitsus aga tahab maailma imestama panna oma wanade „sunduslikkude määruste" esiletoomisega.

Nii saadakse meil walimiste kihutustööwabadusest aru. Tartu linnaisad arwawad, et 20 kuulutusest 20 tulbal linnasüdames küllalt on. Linnaweertest aga mingu inimesed maale üleskutseid lugema.

Suurtükiga warblasejahile.

(Weste).

Walitsuste wahetus tõi Eesti kooliõpetajatele suure üllatuse: kõik nemad, nii mehed kui naised, nimetati ümber „õpetajateks". Nii on haridusministeriumi tahtmine. Au kui palju! „Söö musta leiba ja waata walge naise peale", eks see wanasõna pea ka Eesti kooliõpetajaid trööstima. On nad enne nälginud taewaliku taju lootuses, nüüd wõiwad nad seda teha siis ilmaliku au pärast. Muret teeb küll kirikukuue küsimus nüüdsel kallil ajal, sest ega ministerium teda ikka igaühele maksuta anna, wast peab teda weel palga eest, mis mitu kuud saamata, ostma. Karta on ka, et pahemal pool kära tõuseb: õpetajatel pidi ju isegi koolide katsumine keelatama, ja nüüd antakse kõik koolid õpetajate kätte. Mine tee neile selgeks, et õpetaja, kes kooli katsub, weel sugugi see õpetaja ei ole, kes koolis õpetab. Oli meestel juba kooliõpetajatena küllalt tööd ristimise ja palwetundide pidamisega, mis weel siis, kui nad õpetajateks on tehtud.

Ei tea, mis põhjusel, aga kooliõpetajad ei ole oma nimemuutusest iseäranis waimustatud. Nad kõnelewad ikka weel „kooliõpetajate seltsist", „kooliõpetajate roodust" adresseeriwad kirju „kooliõpetajatele", kuigi mõne kirja peal ka „Frl. Pastor" wilksatab. Tartu seminari direktor W. Raam kaebab, et uude seminari liig wähe õpilasi üles on annud, aga wõib olla sellepärast, et ta järjekindlalt „õpetajate seminarist" kõneleb ja rahwas seda ülikooli usuteaduse- fakulte-diga ära wahetab.

Wanast öeldi: „ega nimi meest ei riku", nüüdsel ajal on inimesed nimedega nagu pigi peal kinni. On auwäärt nimetused „mees" ja „naine", aga neid häbenetakse tarwitada. Bergmanni Abiraha aruandeid kümmekond aastaid tagasi lugedes wõis sealt ikka leida „X ja proua", selle järel ei leitud „proua" küllalt sünnis ja Eesti haritlased hakkasid tarwitama „X ja abikaasa". F. Karlson laseb, Kalewipojas ja Sarwikus, isegi Lindat oma mehe kohta öelda: „Minu abikaas". Peenem maarahwas tarwitas aga lihtsalt: „minu meesterahwas" ja „minu naisterahwas", ehk saarlase keele tõlgitult „minu isane" ja „minu emane". Alles wiimastel aastatel wõeti awalikult tarwitusele „minu naine". Awaliku läbikäimise juures on jõutud „preilist" „neiuni"; Peterburis „herrast" „isandani", aga proua seisukoht on senini igal pool kõigutamata. Kes julgeks „emand" ütelda, see ei ole ju küllalt peenike. Peenema nime otsimisel on ka kooliõpetajad oma tubli õpereisi läbi teinud. Wanast oli „koolmeister" niihästi rahwale kui nimekandjatele hea küll, siis tuli „kooliherra" kni peenem juure: öeldi „küla koolmeister", aga tingimata „kihelkonna-kooliherra". Ajakirjandus tõi lepitawa ettepaneku: kooliõpetaja. Koolmeister on küll Saksa „Schulmeister", aga niihästi „kool" kui „meister" on meil kodaniku õiguse omandanud. Ei meeldi see, siis wõiks leppida „kooliõpetajaga" — see on ju küll õnnetu sõnasünnitus, kas meil sarnastest aga puudu on: talupoeg, kellamees, peremees, perenaine, suurtükk, kuulipilduja jne. „Õpetaja" oleks Soome, Wene ja Saksa eeskujul muidu päris kohane, aga see sõna ei ole ju enam waba: temal on oma kindel mõiste. Kuidas soowitakse õpetajailt nende ametinime ära wõtta — rekwireerida, konfiskeerida wõi koguni ekspropriieerida? Ja kui rahwas ikkagi wana mõiste juure kindlaks jääb, kas ei pea siis wiimaks Asutaw Kogu seaduseandlisel teel wahele segama!

Jätku ministerium see töö juba keele eriteadlastele ja asugu tõsiste asjade juure. Mis mõte on ministeriumil minna sel ajal n i m e d e parandamisele, kui päewakorral on kooli rajamine uutele alustele? Suurtükid ei ole mitte warblaste laskmiseks. Wõi ei anna selle walitsuse loorberid, kes „Peterburi" „Petrogradiks" muutis, Eesti haridusministeriumile unerahu?

Ja kui ministerium juba tingimata nimesid muutma peab, eks wõtku ta siis urisemine appi: neil ju nüüd kõik ur-id — sõdur, kidur, Estur ja õppur, miks siis ka mitte, „õpetur" ehk koguni „õpetuur"?

Tuleraud.

Päewauudised.

Valder Tomasberg †.

Meie wäikesearwu ist kunstnikkude peret on tabanud uus kaotus: kesk arenemiseed jättis oma elu isamaa eest Herbert Lukk, kesk arenemist on nüüd langenud Valder Tomasberg.

Valder Tomasberg oli üks andekamaist, lootusrikkamaist meie nooremate maalijate hulgas. Oli ta weel alles õppija, otsija, kuid waimustatud kõrge tahtmisega tungida kunsti kõige pühamasse. Ning ta oli wäärt siuna saabuma.

Mäletan Tomasbergi esimest esinemist mõni aasta tagasi III Eesti Kunstiseltsi näitusel. Lihtsad, mustwalged jõejoonistused ja paar pastelli — maastikud elamutaist ilmad st. Loodusest oli laenanud Tomasberg tema elemendid — maa ja wee, puud ja põõsad, kiwid ja mäed — ning neid nii ehk teisiti rühmitades, nende masside siluette nii ehk teisiti tasakaalu seades lõi ta oma joonistuste piltrütmi kehastust otsides oma unistustie. Tema wärwid olid ebaõnlised, kõ arikad, kui k ll skiwidelt laenatud. Need maastikud olid täis muusikat, laulsid hämaraid, unistawaid, kaugemeelseid ning siis jälle patetikka, kangelaslikka wiise. Haruldasest küpsusest oma 18-aastase autori kohta tunnistasid need wäliselt nii sitmapainmatud tööd, küpsuiselt, mis sundis kartikule küsimisele: „kas pääseb Tomasberg mööda maneristkuse umbtänowast, kui ta juba nii noorena on stiililiselt nii kindlapiiriline?"

Kulus paar aastat. Kohtasin Tomasbergi teist korda täinud aasta jõulueelsel kunstinäitusel „Estonias". Kartused olid olnud asjatumad — Tomasberg oli asunud teele, millel taotlesid monumentaalsust kõigi aegade meistrid, teele, mida esimesena jälle hakkas käima Cezanne, püüdes, nagu ta ise ütles „impressionismusest teha museumikunsti."

Iga n ä h t a w kunst kuulub ruumi kategoriasse, olgu see ruum r e a l n e, nagu skulpturis ja arkitekturis, wõi ainult k u j u t l e t a w, nagu maalis. Iga teose t õ e l i n e, k e s t e w m õ j u peitub ainuüksi ses rütmis, milles esinewad ruumi (realist wõi kujutletawat) täitwad elemendid, peitub nõnda ütelda, r u u m i o r g a n i s a t s i o n i s. Ka tants ei ole muud, kui ruumi organiseerimine tantsja liikuwa keha waral, ei ole seega mitte erand nähtawate kunstide hulgas. Et Tomasberg selle tähtsama, suurema, üliima nähtawate kunstide ülesande oli ära tunnud ning tema lahendusele asunud, sellest tunnistasid tema wiimased katsed wiimasena maini-iud näitusel. Nii siis oli Tomasberg asunud teele, mis wiib kunsti müsteriumi. Kuid teekond on jäänud lõpetamata — teekäija on pärinud elu kõige suurem müsterium — surm. Elu, mis oli pühendatud aatelisele isamaale, on ohwriks langenud maisele isamaale — ärgu kustugu siin tema mälestus.

Johannes Kompus.

Ühepäewa korjandus „Ühistöö" heaks.

„Ühistöö" korjanduse toimekonna korraldusel müüakse täna linnas isesuguseid märkisid „Ühistöö" heaks.

A w a g e m k õ i k o m a k u k r u d, kui noorsugu karpidega Teie juure tuleb!

„Ühistöö".

Pariisi leht enamlaste hirmutegudest.

K o p e n h a g e n i s, 28. märtsil. Suur Pariisi ajaleht L'Illustration on awaldanud oma weergudel mitmed hirmuteod Tartust ja Rakwerest. Piltidele on seletaw sisu juure lisatud ja ka tapetute nimekiri.

Ühisriigid annawad Eesti riigilaenu wastu wilja.

Ühisriikide toitluswalitsuse esimees on T. Teat. kuulmist mööda wälisministrile Poskale teatanud, et ta toitluswalitsusele käsu on annud Eesti walitsusele 2000 tonni ehk 120 tuhat puuda wilja wälja anda. Soowi korral wõib seda wilja Kopenhagenist saada. Tasu nõutakse Amerika dollarites, kui aga nendega maksmine wabariigile raskusi peaks tegema, on Ühisriikide walitsus walmis ka Eesti riigilaenu obligatsione wastu wõtma. Wilja wastuwõtmiseks ja Eestisse saatmiseks on walitsus wälissaatkonna liikmetele Pustale ja Menningile wastawad wolitused saatnud.

Mõisate ülewõtmisest.

Põllutööminister O. Strandmann on „W. Maa" teatamist mööda Eesti Tööerakonna koosolekul Tallinnas, 27. skp. seletanud, et tänini on lohaka majapidamise pärast põllutööministeriumi walitsemise alla wõetud k o k k u 145 mõisat.

T ü k e l d a m i s e k a w a d on walmis ligi paarikümne mõisa kohta. On mõisa tükeldamise kawa walmis, siis pannakse kohalikule wallanõukogule ette, uute maatükkide peale kohaseid isikuid wälja walida. Maatükid jagatakse wälja liisu läbi. Rentihinnaks on arwatud keskmiselt 18—20 marka põlluwakamaast.

U u t e m a a t ü k k i d e s u u r u s oleks linna ligiduses 15 dess. põldu, linnast eemal, näituseks Kolloweres 18 dessatini põllumaaga, heina- ja karjamaa peale selle, mõni koht kuni 30 tiinu. Krundid mõõdetakse ühte tükki.

P õ l l u t ö ö m i n i s t e r i u m i r e n d i l e p i n g u d töötatakse wälja wõimalikult sarnased, et need wastaksid p õ l i s e r e n d i alusele.

M õ i s a t e a r w ulatab Saaremaal umbes 120 peale, millest pool osa juba üle wõetud. Põhja-Eestis on 505 ja Lõuna-Eestis, ilma Saaremaata, umbes 700. Seega on kogu Eestis kokku 1200—1300 mõisat. Üle wõetud on mõisatest seni ainult waewalt 10 protsenti ja nõnda on sakslaste senine kisa ilma põhjata.

On karta, k a s s u u d a m e k e w a d e k s k o g u k ü l w i p i n n a t ä i s s e e m e n d a d a. Üksi Wirumaalt on enamlased kuni 3000 hobust ära wiinud. Siis weel taudid. Seemnepuudus.

Auandmine sõjawäes.

Nagu „W. Maale" kirjutatakse, on lõuna wäerinnal wiibiwatele sõduritele järgmine päewakäsk awaldatud:

„Kõiki ohwitserisid, sõjawäe arstisid ja ametnikka ja rahwawäelasi, kes lõuna wäerinnal tegewad, üksikõik missuguse riiai all nad nad on, kui ühisel tööpõllul töötajaid, sõjawäeliku tunde kindlustamiseks ja hariliku wiisakuse nõuete täitmiseks, käsin kokku puutudes ehk wastu tulles üksteist terwitada sõjawäeliku korra järele. Noorem peab wanemat enne terwitama; ühewanused ehk kus seda raske kohe otsustada, — nem wiisakas terwitab esimesena. Nõuan selle täitmist ja pööran selle peale kõikide, kellesse see puutub, tähelepanemist."

Alguskirjale on alla kirjutanud 2. diwisi ülem polkownik Puskar ja staabi ülem kindral-staabi kapten Mutt.

Poissmehed maksu alla.

Tallinna linnawalitsus on oma koosolekul 15. skp., nagu „Päwl." teatab, küsimust harutanud, kuidas praegusel raskel ja kallil ajal, kus linna waeste arw kohutawalt tõusnud, neile tuntawat abi ja toetust wõiks anda. Maude kawatsuste hulgas on taawilikuks tunnistatud ka poissmehi maksu alla panna. Raha-asjanduse komisjonile on ülesandeks tehtud sellekohast maksuwõtmise kawa wälja töötada.

Kik in die Kök'i torn,

mis Kaarli kiriku omandus, on „Tallinna Teat." kirjutamist mööda 12 aastaks Otto Arrongi kätte rendile läinud. Rendi suurus endise 268 asemel on 2150 marga peale määratud. Torn on oma ajaloolisest wäärtusest selle tagajärjel palju kaotanud, et eelmistele rentnikkudele kohasteks oli tehtud järjest ikka uusi kordi (torn on 6-kordne) elukorteriteks ümber ehitada. Alles nüüd oldi nii kaugele jõutud et seda tingimist enam rendilepingusse üles ei wõetud. Kuulu järele olla uuel rentnikul nõu torni soowi korral ilma wahekasuta Eesti Rahwa Museumi Tallinna osakonnale tarwitada anda.

Tallinna tööbörse tegewusest.

Börse awamise päewast on kuni 27. märtsini endid üles annud 3601 meeste- ja 3912 naisterahw. Börsel on korda läinud tööd leida 713 meeste- ja 186 naisterahwale. Ilma tööta on 5516 isikut.

Teadaanne.

August Aamanni ema, kelle poeg 5. Rakwere jal. polgus 5 roodus teenis ja surma sai, palutakse tulla Ühistöö teadete-osakonda.

„Ühistöö".

Haawatud sõjamehe palwe.

Olen waene haawatud sõjamees — haigemajast wälja tulnud, palju werd kaotanud, wäga wilets ja nõrk. Elan suures puuduses, abi kusagilt ei ole loota. Palun kõigest südamest heldeid inimesi ja kaastundlikke südameid, et need, kellel wõimalik on, mind waatama tuleksid ja mind natukene aitaksid, et ma jälle kosuda ja töötõõmuliseks wõiksin saada.

Kõige alandlikumalt paludes

Oskar Mörd.

Laulupidu uul. nr. 20 k. 21, hoowi peal majas, teisel korral.

Endiseid Peterburi elanikke,

kellel seal mingisuguseid huwisid kaitsta, palutakse pühapäewal, 30. märtsil kell 12 Suure Karja uul. nr. 20, kantselei ruumidesse kokku tulla.

K. Saaretok.

Habemeajamise-ärid peawad pühapäiwiti kinni olema.

BR. Hiljuti sünnitas küsimus, kas wõiwad habemeajamise ärid pühapäiwiti lahti olla, mõtete lahkuminekuid. Nüüd on juukselõikajate töötoa pidajate ametiühisuse juhatuse sellekohase soowi peale linnawalitsuse poolt seletatud, et 10. septembril 1917 a. linn awolikogu poolt wäljaantud sunduslise määruse punkt 3 põhjal habemeajamise ärid peawad pühapäiwiti kinni olema.

Wiinawabrik leitud.

28. märtsil pandi miilitsa poolt läbiotsimine toime Johan Pärnati korteris, Pikal jalal nr. 2, kusjuures leiti täieline wiinawabrik ja umbes 3 toopi wiina. Peale selle tabati Pärnati juures weel keegi Turtsa, keda kui wale dokumentidega ja sõjawäe teenistusest kõrwale hoidjat isikut ühes Pärnatiga arestimajasse paigutati. Wiinawabriku sisseseade ja wiin toodi hoiule miilitsa 6 jaoskonda. tr.—

Läbiotsimised.

28. märtsil pandi miilitsa poolt läbiotsimine toime Jüri Martinsoni poes, Pühawaimu uul. nr. 15, kusjuures leiti 250 ilma banderollita paberossi ja 412 pakki tubakat. Leitud kraam saadeti aktsisi walitsusele. tr—

Arawõetud.

28. märtsil wõeti miilitsa poolt turu peal Marie Puumi ja Martin Wilpi käest 2½ naela kodukaswatud tubakat, 12 pakki mahorkat ja üks kroonu palati riie ära, mida nad seal müütasid. tr.

Hobusewarga kinniwõtmine.

BR. 10. oktobril läinud aastal warastati Haapsalu maakonnas Koluwere wallas Marie Paisil hobune tundmata isikute poolt 2300 m. wäärtuses ära. Nüüd on kriminal-osakonnal korda läinud selgeks teha, et hobuse Rakwere kodanik mustlane Ludwig Kaslowski ära on warastatud. Hobune saadi Keila laadal Kirna-Kohatu walla liikmelt Paul Tomannilt kätte, kes selle Kaslowskilt ostnud. Hobune anti omanikule tagasi, kuna K. miilitsa arestimajasse paigutati.

Teater ja muusika.

„Estonia" teater.

Homme, s. o. esmaspäewal, on meie ooperi- ja opereti-kunstnikude herrade Bernhard Hanseni, Karl Wiitoli, Aleksander Kikase, Joh. Kuusemetsa ja preili Susanne Jakobsoni au-õhtu. Etendusele tulewad Pietro Mascagni ja R. Leoncavallo ooperid „Cavalleria rusticana" („Talupoja-au") ja „Pajazzo". Wõõrastena on kaastegewad prouad Masing-Grünberg ja Hellat-Lemba.

Au-õhtu tõttu jääb tawalik esmaspäewane rahwakontsert teisipäewa õhtuks.

Uudisena tuleb teisipäewa õhtul mängule Hermann Sudermanni tundelisem ja parem näidend „Au". Näidendi sügawtraagilik konflikt sünnib iseäralisest au mõistmisest isesuguste seltskonna kihtide ning hariduslisel ja kõlbliselt isewiisi arenenud perekonnaliikmete wahel. Kannataja selles konfliktis on noormees Robert Heinecke, töölise poeg, kes wabrikandi Mühlingki poolt parema kaswatuse saanud, tasuks selle eest, et ta isa wiimase kaubanõuniku tiitli saamise pidustuste puhul oma jala wigastanud. Hiljem Indiasse saadetuna töötab Robert Heinecke Mühlingki isdantustes oma arwatawat tänukohust täites ennastsalgawa hoolega. Ta jumaldab oma heategijat ta tema maja ning peidab endalegi tunnistamata sõandamata armastust Mühlingki tütri Lenore wastu südames. Suure hellusega ripub ka ta tundelik hing oma wanemate ja iseäranis oma noorema õe külles, kes lapsukesena koju jäänud.

Kümme aastat wiibib noormees wõõrsil; kümme aastat on tema igatsewal fantasial mahti oma armsaid ülistada ja ilustada. Ning jällenägemine omastega on esmalt südamlik ja õunelik. Kuid warsti märkab ta kui wõõraks need temale läinud. Et kõik nende sõnad ja teod teda aina haawawad — et need autud ning inetud on. Tema õekesest on Mühlingki poja armukene saanud, wanemate teadmise ja waikiwa nõusolemisega.

Enda ja perekonna au tahab haawatu puhastada kahewõitluses oma õe eksitajaga. Wiimane ei wõtta aga kutset wastu, sest et teenitjal tema arwates säärast au ei olegi, mis sel wiisil parandataw. Ning wana herra Mühlingk leiab lepituseks sündsama tee: Ta ostab oma poja 40.000 margaga süüst wabaks, misläbi Heinecke perekond nii rahustatud on, et Robert, kes raha tagasimaksmist palub ja nõuab, isamajast wälja heidetakse. Ta lahkub jälle kodumaalt, kuid üksi mitte troostita, mitte autasuta. Seda maksab talle Mühlingki tütar Lenore oma armastusega, oma isikuga.

* * *

1. aprillist peale algawad etendused õhtu kell 8.

Teatribüroo.

Esturi telegrammid.

Stokholmis, 28. märtsil STT. Kristianiast teatatakse: Uus töö- ja hoolekandeminister teatab, et ülekaldine wiinomüügi keluseadus tulewal sügisel rahwa häältetusele tuleb.

Kopenhagen, 28. märtsil STT. Politikenile teatatakse Londonist. Bonar Law ütles eila alamkojas: Walitsusel on teateid, et enamlaste agendid Rootsis suuri rahasummasid on saanud enamlaste propaganda edendamiseks. Kõik enamlised ollused saadetakse lähemal ajal Inglismaalt wälja. Weel on teateid, et osa neist summadest juba Inglismaale saadetud. Uurimine on praegu käsil, kui palju raha eesmärgi kätesaamiseks juba ära tarwitatud on.

Ülemjuhataja staabi teadaanne.

29. märtsi hommikul.

Jamburi sihil wõtsid meie maakuulajad Nisõi küla juures 5 waenluse maakuulajat wangi.

Heinaste sihil wõtsid meie wäed eila peale ägedaid lahinguid Heinaste alewi ja jaama ja Kodjaki mõisa ära ja tungisid edasi, Judo ja Olemi talusid oma alla wõttes. Peale seda, kui waenlane abiwägesid sai, olid meie wäed sunnitud Kodjaki mõisast Aukniti mõisani ennast tagasi tõmbama.

Mujal luurajate kokkupõrkamised.

29. märtsi õhtul.

Jamburi sihil tungis waenlane suurtükitule toetusel Riigi küla — Narwa linna liinil — peale, lõödi aga meie wägede poolt tagasi.

Petseri sihil wõtsid meie soomusrongid Petseri jaama ja alewi ära ja said sõjasaagiks 3 suurtükki ja muud kraami. Meie jalawägi jõudis waenlasega wõideldes Maslowa ja Pogiblowa külade liinile.

Marienburgi sihil pommitas meie batarei Marienburgi linna. Meie wäed läksid üle Koiwa jõe, wõtsid peale ägedat wõitlust Tilliku ja Legeriti külad oma alla ja tungiwad edasi.

Wolmari sihil suurtükitule wahetus.

Heinaste alewi ja Kodjaki mõisa liinil on kõik waenlase pealetungimised tagasi löödud. Wõitlused kestawad edasi.

Ametlik ülewaade Narwa pommitamisest.

19. weebruarist kuni 22. märtsini s. a. on Narwa linnas kohaliku miilitsa poolt järgmised enamlaste pommitamise läbi tehtud kahjud registreeritud:

1) Purustatud ja rikutud 275 mitmesugust hoonet (suuremalt jaolt elumajad), nende seas „Eesti Seltsi" ja karskuseseltsi „Wõitleja" seltsimajad, Saksa seltsi „Harmonie" maja, linna haigemaja, linna miilitsaruumid, komandanturi ruumid, Kreenholmi miilitsaruumid, Joala Laenu- ja Hoiuühisuse ruumid, linna museum, raudteewaksal, Aleksandri kirik, Peetri kirik, õigeusu peakirik linnas, õigeusu kirik Juhkentalis, õigeusu kirik (Snamenskaja) Iwani pool, Saksa kirik ja palju wabrikute ja mitmesuguste asutuste ruumisid;

2) maha põlenud neli maja;

3) surma saanud 24 inimest;

4) haawatud 37 inimest, nende seas üks linna miilitsa teenija.

Siia juure peab tähendama, et teated purustuste kohta ei ole mitte täpipealsed. Enne 19. weebr. ei olnud mingisugust kahjude registrerimist miilitsa poolt. Enamlaste sissetuleku puhul (28. nowembril 1918.) ja nende Narwas wiibimise ajal on nad kümmekond maja maha põletanud.

Kahjude hindamise komisjon on linnawalitsuse poolt juba asutatud, tema töö näib aga esialgu takistatud olewat, sest Narwa kannatab praegusel ajal tööjõudude puuduse all.

Narwa linna komissar:

Chr. Kaarna.

Toimetusele saadetud raamatud.

A. Kitzbergi **Külajutud**. II. Osaühisuse „Noor-Eesti" kirjastus, 115 lehk., hind 4 marka.

O. Luts **Kirjad Mariale**. Nowell. „Noor-Eesti" kirjastus, Tartus. 1919. 83 lehk., hind 4 marka.

Wastutaw toimetaja A. Tupits.
Wäljaandja „Kirjastus-Ühisus Maaliit".

„Estonia" teater.

Pühapäewal, 30. märtsil 1919.
„Ringi ümber armastuse"
R. Bodansky ja F. Theleni operett 3 waat.
Algus kell 1/23 p. l.

Pühapäewal, 30. märtsil 1919.
„Tugitoolis".
K. Roessleri ja L. Hellri naljamäng 3 waat.
Algus kell 7 õhtul.

Esmaspäewal, 31. märtsil 1919.
Nähtejate auõhtu
„Talupoja-au"
(Cavalleria rusticana)
P. Mascagni ooper 1 waat.
„Pajats"
R. Leoncavallo ooper 2 waat.
Algus kell 7 õhtul.

Teisipäewal, 1. aprillil 1919.
„Au".
Herm. Sudermanni näidend 4 w.
Algus kell 8 õhtul.

Kesknädalal, 2. aprillil 1919.
„Talupoja-au"
(Cavalleria rusticana)
P. Mascagni ooper 1 waat.
„Pajats"
R. Leoncavallo ooper 2 waat.
Algus kell 8 õhtul.

Neljapäewal, 3. aprillil 1919.
„Au".
Herm. Sudermanni näidend 4 w.
Algus kell 8 õhtul.

Reedel, 4. aprillil 1919.
„Dollarprintsess".
Leo Falli operett 3 w.
Algus kell 8 õhtul.

Laupäewal, 5. aprillil 1919.
„Au".
Herm. Sudermanni näidend 4 w.
Algus kell 8 õhtul.

Silmatohter Dr. F. Keller
(Peterburi silmakliinikust). Kõnet: 8—1/210 hom., 1—3 p. l. ja 7—8 õhtul. Harju uul. 30.

Hambaarst
Minna Peterson
Wana Posti uul. nr. 7 krt. 6.
Kuldtööd, kunstlikud hambad.
Wastuw. k. 9—12 ja 4—6.

Eesti Draamateater

Pühapäewal, 30. märtsil 1919.
Lastetendus.
„Pommi Priidu ja kuningapoeg".
Laste näitemäng 3 waatuses.
K. Pocci järele.
Algus kell 3 p. l.

Pühapäewal, 30. märtsil 1919.
„Wäike mees"
C. Karlweisi naljamäng 4 w.
Algus kell 8 õhtul.

Kolmapäewal, 2. aprillil s. a.
„Kaswataja Flachsmann".
Otto Ernsti naljam. 3 waat.
Algus kell 8 õhtul.

Grand Marina

30. ja 31. märtsil.
Näitelinal:
Armastus wõitis.
Liigutaw armastusedraama 5 j.
Kelmid. Lõbus Ameerika naljapilt 2 jaos.
Näitelawal Peterb. rahwamaja ooperilaulja Lawretski ja Wolkonskaja taa tegew. nali 1 waat.
Teenis wälja.
Näitelaw. seatud Teffi jut. järele.
— Uus diwertisment. —
N. A. Wolkonskaja.
Muusikaste-romansid.
Stamm, fakir.
Gordon ja Walewska.
Tantsuduett.
I järgu orkester Woleiko juhat.
Alg. kell 5, püh. 1/23, lõpp 1/211.
Piletid 60, 180 p. ja kall.

Eesti wabadust kaitsedes terwitawad waenuwäljalt:

Koduseid! Kuna meie waenlase wastas eesliinil seisame rinnaga kodumaad kaitstes, olgu ka kodu olijad walwsad ja wahwad meid iga wiik toetama. Nii kindlad kui olkad põhjamaa kuuskedel: Ehitagem kalju peale Eesti kodu! Murrame ühes waenlase, siis hüüame seltsis: Elagu noor Eesti. Terwitame kõiki koduseid ja soowime neidudega kirjawahetust. Sõdurid: A. Mammuspuu, D. Kindsiwer, K. Leekene, J. Wiita, Aug. Mitt, Ed. Rõõnberg, Arn. Sikka; 1. sapõri-root.
Rud. Eismann, Mihkel Toru, Willem Põhjakas, Martin Kotkas, Joh. Roddi, Martin Kuusmann, Aug. Wolf; 1. E. jalaw. polk, 7. root.
Ed. Leison, Oskar Kaasik; 3. E. jalaw. polk, 10. roodu kantselei.

Teadaanne.

Tallinna linnawalitsus teadustab sellega, Eesti Asutawa Kogu walimisseaduse p. 35 põhjal, et parandatud Asutawa Kogu walijate nimekirjad pannakse 31-sel märtsil kuni walimispäewani waatamiseks wälja, sama paikadesse, kus nad eelmisel korral wälja pandud olid.

Linna statistika-büroo.

Teadaanne.

Tallinna linna toitluswalitsuse piimaosakond teatab, et wähese piima linna walgumise tõttu aprilli-kuu III kategoria piimakaartide peale ajutiselt piima wälja ei anta.
Wõimalusest uuesti mainitud kategoriale piima anda, saab ajalehtis teatatud.

Piimaosakonna juhataja (allkiri).
Toitluswalits. sekretäri k. t. (allkiri).

Kes kingib ehk müüb
Eesti Punasele Ristile
rauast lastewoodid, ehk näitab, kus on weel Wene Punase Risti raudwoodid olemas?
Teatada: Peawalitsusesse, Raatuse platsil nr. 14.

Jung ja Willandi
Wiru uul. nr. 15.
OSTAB 4% riigirenti, 5% 1905., 1906., 1908. a. laenu, Peterburi I. Kredit-Seltsi oblig. ja Wene põllupanga pantkirju.

Ostan
nööri, karwu — harjaseid, hobuse- ja lehmasabasid, hobuselakkasid ainult wäljawalituid.
Teated saata Tallinna, Brokusmägi 16.
Kaubamaja Schiff & Ko.

Meester. Soome saapaid
müüb üh. „OMA".

Kõiksugu seemneid
müüakse
Walgas, Pihkwa uul. nr. 37, Melnbart. Wõõrastemaja „Roomi" kõrwal.

Lina ülesostjaid

palume lina ja linaseemne müümisega rutata, sest Ajutise Walitsuse määruse põhjal tulewad kõik kokku ostetud linade ja linaseemnete tagawarad Eesti Wabariigi piirides 1. aprilliks s. a. meile ehk meie wolinikkudele maakondades wabalt ära müüa.
Wolinikkude nimekiri ilmus waremalt kõigis lehteis.
Tähtajaks müümata jäänud linad ja linaseemned tulewad Walitsuse asutuste kaudu sunniwõtmisele.

Eesti Tarwitajate-Ühisuste Liidu juhatus.

Kuulutus.
Kõige lähemal ajal hakkab
Wene-Balti Aktsia-Seltsi Tallinna Laewatehas
tööle ja wõtab juba nüüd tellimisi kauba- ja igatüüpusliste sõjalaewade, puksiride, ujuwate laewadokkide, weolaewade ja teiste ujuwate abinõude, niisama ka igasuguste masinate ja mehanismuste, auruturbinide, kõige uuemate mudelite järele turbamasinate, katelde, kõiksugu raua-ehituste, sildade ja põllutööriistade walmistamise- ja parandustööde peale wastu.
Lähemaid teateid saab Tallinnas, Wene-Balti Aktsia Seltsi Laewatehase peakontorist, Telliskoplis.—
Tehase walitsus.

Wankri pussisid, hobuse-sugasid, palgisaagisid, katusepappi ja naelu soowitab Kaubanduse-Ühisus W. Schneider ja Ko.
Wiruwärawa puiesteel nr. 19.

Tsaari-, Kerenski-, Soome-, kuld- ja hõbe- raha ostetakse kõrgendatud hinnaga W. Tartu maant. nr. 6, k. 1. Awatud kella 8—6.

Lugege häid raamatu'd!
Iseäranis tähtis seltsidele ja raamatukogudele! T. Mutsu laenuraamatukogu nimekiri on kõige täielikum sellel alal Eestis. Lisas Eesti kirjanikud mitmet. aladel. Hind 5 m., postiga 5.50 p. Tellimise adress: T. Mutsu raamatukaupl. Tallinn.

Mahorkat
soowitab komisjoni-kontor „Vorwärts", Suure Karja uul. 12.

Wäljaõppinud
Ketraja
wõib kohta leida Putatu Tohwrit.

„Maaliidu" tellimisi wõtab wastu Harjumaal
Kiiu wallas
põllumees J. Abrelthal.

Kuulutajatele!
Kuulutused, mis „Maaliidus" homme peawad ilmuma, palutakse weel täna kuni kella 6 õhtu ära anda.
„Maaliidu" talitus
Tallinnas, Lai uul. nr 5.
B. Mänsi trükikojas.

Ära kaotatud
Balti jaamas, Harju u lit. Prii uul. kella 5 aeg õhtu wäike käsipakk. Palun waewatasu eest ära tuua Prii uul. nr. 8 k. 1, R. Jürgens.

B. Mänsi trükk, Tallinnas, Lai uul. nr. 5.